

RAAP BELGIË – RAPPORT 768

ARCHEOLOGIE NOTA

Bombeek te Staden

[PROGRAMMA VAN MAATREGELEN]

Bureauonderzoek – 2021K40

RAAP
archeologie
op maat

[COLOFON]

[TITEL] Archeologienota Bombeek te Staden (Archeologisch Vooronderzoek)
Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek - 2021K40

[VERSIE] 18-11-2021

[AUTEUR(S)] Jelle De Mulder

[PROJECTLEIDER] Nele Vanholme

[PROJECTMEDEWERKERS]

[PROJECTBEGELEIDER]

[AARDKUNDIGE]

[RAAPPROJECT] STB001

[ERKEND ARCHEOLOOG] RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

[BEWAARPLAATS DOCUMENTATIE] RAAP België BV, Begoniastraat 13, 9810 Eke

[BEVOEGD GEZAG] Agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV
Begoniastraat 13
9810 Eke
Telefoon 09/311 56 20
E-mail: raap@raap.be
Website: www.raap.be

© RAAP België BV, 2021

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
1 Gemotiveerd advies – geen vervolg	3
1.1 Samenvatting van het vooronderzoek	3
1.2 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	4
1.3 De aan-/afwezigheid van een archeologische site	4
1.4 Impactbepaling	4
2 Programma van maatregelen	6
3 Bibliografie	7

1 GEMOTIVEERD ADVIES – GEEN VERVOLG

1.1 SAMENVATTING VAN HET VOORONDERZOEK

RAAP België voerde een archeologisch vooronderzoek uit in het plangebied Bombeek te Staden. Dit gebeurde in functie van het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. Directe aanleiding vormt de aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor het opwaarderen van de Bombeek naar een open waterloop en de aanleg van een gecontroleerd overstromingsgebied.

Het archeologisch vooronderzoek had tot doel na te gaan of er kans is op aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Er zijn gegevens verzameld over de aardkundige, archeologische en historische context van het plangebied. Op basis daarvan is een archeologische verwachting opgesteld en is nagegaan wat de invloed is van de werken op het archeologisch erfgoed. Deze onderzoekstappen hebben geleid tot een advies.

Het plangebied situeert zich 2km ten zuiden van de urbane kern van de gemeente Staden en 2,3km ten noordoosten en 1,7km ten noordwesten van respectievelijk Westrozebeke en Oostnieuwkerke.

Het plangebied is in gebruik als landbouwgebied en wordt in het noorden begrensd door de provinciebaan en wordt verder begrensd door akker- en weiland en een hoeve in het zuidwesten en heeft een totale oppervlakte van 10614 m². Topografisch bevindt het plangebied in het beekdal van de Bombeek, die zich laag op de oostelijke flank van de noord-zuid georiënteerde rug van Westrozebeke bevindt. Het gaat om een heuvelachtig gebied, dat in westelijke en oostelijke richting licht versneden wordt door beekjes. De Bombeek watert af in oostelijke richting richting de Mandel, die onderdeel is van het Leiebekken. Binnen het plangebied komen natte tot matig natte zandleembodems en droge lemige zandbodems voor. Het gaat om matig vruchtbare gronden.

Met betrekking tot de archeologische verwachting geldt een matige kans op het aantreffen vindplaatsen van jager-verzamelaars gezien de ligging op de oostelijke helling van de Rug van Westrozebeke in het brongebied van de Bombeek. Binnen het plangebied kunnen dus gunstige geomorfologische structuren aanwezig zijn, waardoor het voor jager-verzamelaars interessant foerageren was. Zo kunnen er natuurlijke hoogtes aanwezig zijn en is er de nabijheid van water. Mits een intacte bodembewaring zou het dus om een potentieel gunstige locatie voor jager-verzamelaars kunnen gaan. Voor de sporevindplaatsen geldt een matige verwachting. In de omgeving van het plangebied (straal van 2,5km) zijn archeologische sporensites uit de Romeinse periode, vroege- en volle middeleeuwen aangetroffen, gelegen op een gelijkaardige landschappelijke locatie. Het ontbreken van de metaaltijden in de omgeving is vermoedelijk eerder een gevolg van de stand van het onderzoek dan een archeologische realiteit. De verwachting voor laatmiddeleeuwse sites is voor het grootste deel van het plangebied laag, gezien de terreinen op de Ferrariskaart nog grotendeels staan weergegeven als bebost gebied. De historische hoeve, die in het zuidwesten beschermd zal worden tegen het gecontroleerd overstromingsgebied door een nieuwe berm, staat wel al weergegeven. In deze zone kunnen dus mogelijk nog archeologische sporen aan het licht komen die het gevolg zijn van de werking en evolutie van deze historische hoeve. Naar aanleiding van de slag om Passendale, 31 juli - 10 november 1917, is het mogelijk dat materiële restanten uit de eerste wereldoorlog bewaard zijn in de bodem. Het zou kunnen gaan om bomkraters of munitie.

Wanneer we de geplande werken bekijken, zien we dat slechts het uitgraven van een afwateringsgracht en het nieuwe open tracé van de Bombeek bodemverstoringen zullen veroorzaken. Alle andere werkzaamheden zullen in opbouw op het maaiveld worden uitgevoerd. De nieuwe afwateringsgracht wordt aangelegd ter hoogte van een reeds bestaande aarden weg. Het gaat dus om een al verstoorde zone, wat de impact op het archeologisch erfgoed nog verder beperkt. Het nieuwe open tracé van de Bombeek, dat twee reeds bestaande open delen van de beek met elkaar moet verbinden, wordt voor een groot deel aangelegd langsheen de perceelsgrenzen in zones waar op de luchtfoto's ook duidelijk traktorsporen zichtbaar zijn. De impact van deze machines zal langsheen de perceelsgrenzen ongetwijfeld ook schade hebben toegebracht aan het bodemarchief. Enkel een klein deel van het nieuwe tracé lijkt nog relatief gespaard te zijn van zwaar verkeer. Het uitgraven van de Bombeek in deze zone, kan mogelijk schade toebrengen aan het archeologisch bodemarchief. Door de lineaire smalle aard van de uitgraving van de beek (ca. 5m breed en in V-vorm), zou het onderzoek van deze strook slechts een zeer fragmentair beeld opleveren van de archeologische sporen of archeologische ensembles. Door de onmogelijkheid om het onderzoeksoppervlak uit te breiden en te vergroten zou een onderzoek ons inziens geen nuttige

kenniswinst opleveren. Op basis van het onderzoek blijkt aldus dat verder onderzoek niet tot kenniswinst zal leiden. Er worden geen verdere maatregelen geadviseerd.

1.2 DE VOLLEDIGHEID VAN HET UITGEVOERDE VOORONDERZOEK

Tijdens het bureauonderzoek zijn de noodzakelijke landschappelijke, archeologische en historische data geraadpleegd. Op basis van deze gegevens is een uitspraak gedaan worden over de aan-/afwezigheid van archeologisch erfgoed. Er is een archeologische verwachting opgesteld en de afweging voor de noodzaak tot verder vooronderzoek heeft een voldoende gefundeerde conclusie opgeleverd.

1.3 DE AAN-/AFWEZIGHEID VAN EEN ARCHEOLOGISCHE SITE

Met betrekking tot de archeologische verwachting geldt een matige kans op het aantreffen vindplaatsen van jager-verzamelaars gezien de ligging op de oostelijke helling van de Rug van Westrozebeke ter hoogte van het brongebied van de Bombeek. Binnen het plangebied kunnen dus gunstige geomorfologische structuren aanwezig zijn, waarbinnen het voor jager-verzamelaars interessant foerageren was. Zo kunnen er natuurlijke drogere hoogtes aanwezig zijn en is er de nabijheid van water. Mits een intacte bodembewaring zou het dus om een potentieel gunstige locatie voor jager-verzamelaars kunnen gaan. Voor de sporevindplaatsen geldt een matige verwachting. In de omgeving van het plangebied (straal van 2,5km) zijn archeologische sporensites uit de Romeinse periode, vroege- en volle middeleeuwen aangetroffen, gelegen op een gelijkaardige landschappelijke locatie. Het ontbreken van de metaaltijden in de omgeving is vermoedelijk eerder een gevolg van de stand van het onderzoek dan een archeologische realiteit. De verwachting voor laatmiddeleeuwse sites is voor het grootste deel van het plangebied laag, gezien de terreinen op de Ferrariskaart nog grotendeels staan weergegeven als bebost gebied. De historische hoeve, die in het zuidwesten beschermd zal worden tegen het gecontroleerd overstromingsgebied door een nieuwe berm, staat wel al weergegeven. In deze zone kunnen dus mogelijk nog archeologische sporen aan het licht komen die het gevolg zijn van de werking en evolutie van deze historische hoeve. Naar aanleiding van de slag om Passendale, 31 juli - 10 november 1917, is het mogelijk dat materiële restanten uit de eerste wereldoorlog bewaard zijn in de bodem. Het zou kunnen gaan om bomkraters of munitie.

1.4 IMPACTBEPALING

Wanneer we de geplande werken bekijken, zien we dat slechts het uitgraven van een afwateringsgracht en het nieuwe open tracé van de Bombeek bodemverstoringen zullen veroorzaken. Alle andere werkzaamheden zullen in opbouw op het maaiveld worden uitgevoerd.

Zowel de aanleg van beide grondbermen als de terreinnivellering zal gebeuren in opbouw op het maaiveld. Het gaat bovendien om eerder bescheiden ophogingen tussen 0,3-0,75cm hoog, die aan de basis 3m breed zullen zijn.

De grondberm met dienstweg en de flankerende afwateringsgracht zullen worden aangelegd ter hoogte van een reeds bestaande aarden weg. Het gaat dus om een reeds verstoorde zone, wat de impact op het archeologisch erfgoed nog verder beperkt.

Het nieuwe open tracé van de Bombeek, dat twee reeds bestaande open delen van de beek met elkaar moet verbinden, wordt grotendeels ook aangelegd langsheen de perceelsgrenzen in zones waarvan op de luchtfoto's ook duidelijk traktorsporen zichtbaar zijn. De impact van deze machines zal langsheen de perceelsgrenzen ongetwijfeld ook reeds schade hebben toegebracht aan het bodemprofiel.

Enkel het deel van het nieuwe tracé in noordelijke richting langsheen de percelen 275, 276 en 274A lijkt nog relatief gespaard te zijn gebleven van zwaar verkeer. Het uitgraven van de Bombeek in deze zone, kan mogelijk schade toebrengen aan het archeologisch bodemarchief. Door de lineaire smalle aard van de uitgraving van de beek (ca. 5m breed en in V-vorm), zou het onderzoek van deze strook slechts een zeer fragmentair beeld opleveren van de archeologische sporen of archeologische ensembles. Door de onmogelijkheid om het onderzoeksoppervlak uit te breiden en te vergroten zou een onderzoek ons inziens geen nuttige kenniswinst opleveren.

De bekomen kenniswinst zou dus niet in verhouding staan tot de geleverde onderzoeksinspanning.

Er worden bijgevolg geen verdere maatregelen geadviseerd.

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Er wordt geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

Wel blijft de meldingsplicht gelden bij toevalsvondsten (ofwel de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013). Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.

3 BIBLIOGRAFIE

UITGEGEVEN BRONNEN:

ONUITGEGEVEN BRONNEN:

GERAADPLEEGDE WEBSITES:

GERAADPLEEGD KAARTMATERIAAL:

AGIV (2021a) Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB). Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/7c823055-7bbf-4d62-b55e-f85c30d53162>.

AGIV (2021b) Orthofotomosaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. 2020.03. agentschap Informatie Vlaanderen. Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

OVERIGE BRONNEN: